

Fenomenul "PRO ARTE"

Tradiția națională asimilează începuturile mișcării corale cu reflectarea bucuriei de a cânta a membrilor comunității, în primul rând al micilor grupuri formate la nivelul satului românesc. Admirabila efervescență colectivă a respectivelor reuniuni s-a răspândit, contagios, în toate zonele țării, înființarea ulterioară a ansamblurilor și apoi a asociațiilor corale – ca o consecință firească a acestui entuziasm – amplificând importanța socializării ca potențială deschidere către unitate națională. Plăcerea de a cânta a impulsionat, într-un fel propriu, devenirea culturală a societății patriarhale, investind procesul treptat de instituționalizare a acestor formații cu atributele înființării unor adevărate focare de artă indispensabile, până la urmă, aprofundării identității spirituale a unui neam.

Trasând un arc peste timp, merită rememorată, neîndoielnic, existența, mai mult sau mai puțin efemeră, a unor manifestări / concursuri care au promovat – cu precădere în secolul trecut – reprezentativitatea mișcării corale în întregul perimetru românesc și nu numai. Însuși festivalul național de "tristă" amintire (datorată înființării acestuia în anii "Epocii de aur", deși ideea fusese lansată deja de Fundația Regală, în perioada lui Carol al II-lea) "Cântarea României", a jucat, în plină perioadă comunistă, rolul unui catalizator, reunind peste 250 de ansambluri care au asimilat un repertoriu dificil din dorința de a-și împărtăși crezul artistic.

Arc peste timp, Corul Universității din București a fost înființat în anul 1949 de către maestrul Marin Constantin pentru ca, ulterior, conducerea formației să fie preluată de Nicolae Ciobanu. După aproximativ două decenii, în care corul a acumulat un număr de distincții în competiții naționale și internaționale, dirijorul a părăsit România și în acel moment, practic, formația s-a dizolvat. Apoi, în 1976, tânăra Ligia Balica – pe atunci studentă în anul II la Conservator – a pus bazele unui ansamblu proaspăt, alcătuit inițial din studenții Facultății de Biologie. Treptat, la această formație au aderat și studenții altor facultăți, doar câțiva dintre ei stăpânind deja baza unui vocabular de specialitate dobândit într-o școală cu profil muzical. Așa s-a născut acea corală "fluviu" după cum o caracterizează însăși dirijoarea Ligia Balica Vascan, un ansamblu care, la doar două luni de la înființare, obținea Premiul I la prima ediție a "Cântării României" și care, ulterior, a fost recompensat – în cadrul unor festivaluri naționale și internaționale – cu o suită de distincții similare, onorând eforturile, calibrul pregătirii profesionale și evidenta implicare afectivă a conducătoarei sale în fiecare detaliu al edificului fonic. În decursul anilor, compozitori

consacrați, precum Alexandru Pașcanu, Radu Paladi, Iovan Miclea, Irina Odăgescu, Valentin Gruescu, George Balint, Dan Buciu, Dumitru Capoianu, Adrian Pop, Tudor Jarda, Doru Popovici, Sabin Păutza, Vasile Timiș și mulți alții, și-au încredințat lucrările acestei formații, aflată într-o perpetuă ascensiune. Istoria tumultuoasă a ansamblului **Pro Arte** – denumit astfel în cadrul concertului în care și-a aniversat, în 1979, 30 de ani de la înființare – s-ar fi putut încheia, însă, spre sfârșitul veacului trecut, odată cu stabilirea în SUA a Ligiei Balica Vascan. Rămășă cu sufletul alături de foștii săi coriști, dirijoarea a avut, totuși, intuiția continuității ansamblului; iar concertul aniversar programat duminică, 2 iulie 2017, în Aula Magna a Palatului Facultății de Drept din București a avut rolul de a demonstra că familia **Pro Arte**, acea maleabilă "orgă de inimi însetate de frumos" în concepția doamnei Balica Vascan, va avea forța de a se întoarce pe scenă, impresionându-și, din nou, auditoriul.

La 40 de ani de la reînființare, după peste două decenii de la plecarea din țară a dirijoarei sale, corala **Pro Arte** a reunit, pe podiumul Aulei Magna, mai multe

generații de foști studenți care au activat în cadrul corului de-a lungul timpului. Organizată, fără cusur, în șase secvențe sonore departajate de mărturiile ale afinității față de muzică exprimate direct, prin prezentări sensibile, de către membrii ansamblului, întâlnirea aniversară a Ligiei Balica Vascan cu **Pro-Artiștii** s-a metamorfozat într-un concentrat impresionant de emoție și dăruire artistică. Debutând, firesc, cu *Gaudeamus igitur* urmat de imnul

propriu-zis al coralei ce poartă semnătura profesorului Nicolae Oancea, *Frumoase zile de tinerețe*, evoluția formației a investit cu noi sensuri expresive câteva din cele mai valoroase pagini ale repertoriului de specialitate din patrimonial autohton și universal: *Sârba pe loc* de Gheorghe Danga, *La fântână* de Augustin Bena, *Ana Lugojana* a lui Ion Vidu, *Mă luai, luai* de Tudor Jarda, *Brâul amestecat* al lui Pretorian Vlaiculescu, *Iac`așa* de Simeon Nicolescu, *Edelweiss* de Richard Rodgers în aranjamentul lui Iovan Miclea, *Everytime I feel the spirit* aranjat de Henry Smith, *My Lord What a Mornin`* în aranjamentul lui H. T. Burleigh, *Tanzen und springen* de Hans Leo Hassler, *Ciocârlia* de Henry Purcell, *Vezzosette ninfe e belle* de Giovanni Gastoldi, *Il bianco cigno* de Jacques Arcadelt, *Eu mă duc, codrul rămâne* de George Enescu (având-o ca solistă chiar pe Ligia Balica Vascan, acompaniată de pianista Andreea Archip) și *Trei lucruri minunate* de Daniel Friderici. Întregul spectacol a fost arhitecturat cu delicatețe și căldură, entuziasmul vizibil al celor care au răspuns chemării de a se reintegra fenomenului **Pro Arte** transformând fiecare din aceste bijuterii corale într-un scenariu, subtil nuanțat în atitudini și expresii diverse. De altfel, logica fără cusur a frazării

segmentelor muzicale și firescul topirii lor progresive în magma construcției sonore a fost și este unul din principalele atuuri ale **Pro-Artiștilor** care, sub conducerea atentă și inspirată a Ligiei Balica Vascan și-au propus, și au reușit, să-și reconfirme statutul interpretativ dobândit cu decenii în urmă.

Și fiindcă, în ambianța fragilă a unui orizont artistic amenințat constant de pierderea echilibrului valoric, doamna Balica Vascan este conștientă că tradiția corală poate fi perpetuată – ca un focar energetic al universului interior specific spiritualității românești, alături de **Pro-Artiștii** săi de ieri și de generațiile care se vor mai adăuga acestei mari familii, își asumă responsabilitatea revenirii lor periodice pe scenele de concert din țară și din lume. Și pentru că farmecul irezistibil al comunicării și puritatea sonorităților care au marcat întregul concert din Aula Magna dar, mai cu seamă, sugestivitatea aproape vizuală a unor rafinate tablouri de atmosferă precum *Mă luai, luai, Iac așa, Vezzasette ninfe e belle ori diafanul Il bianco cigno* încă ne stăruie în auz, îi așteptăm să ne încante din nou cu un deja proiectat concert de iarnă, în perioada viitoarelor sărbători. La mulți și luminoși ani, **PRO ARTE!**

Loredana BALTAZAR

Ligia Balica Vascan – o dirijoare de cor reprezentativă pentru arta muzicală autentică

Plutarh scrie în *Vieți paralele* că în timpul său, prima parte a sec. I e.n., la Atena și la Roma, la festivitățile organizate în cinstea liderilor politici și militari, apăreau coruri cântate și coruri vorbite. Cum un proverb clamează “Nimic nu e nou sub soare”, Prokofiev a găsit soluția spunând că “Tot ce putem face este să creem o nouă noutate”.

M-am gândit la toate acestea ascultând interpretările conferite de dirijoarea Ligia Balica Vascan lucrărilor corale naționale și internaționale, la care variantele imaginate în lumi muzicale și pentru lumi muzicale de această excelentă artistă sunt surprinzătoare prin calitate și valoare, prin ferveare și freamăt.

În biografia Ligiei Balica Vascan ni se spune că s-a născut la Constanța, apoi s-a mutat cu familia în București, pentru ca la momentul potrivit să intre la Liceul Dinu Lipatti unde a studiat vioara, pianul și canto. La Conservatorul de Muzică “Ciprian Porumbescu” (actuala Universitate Națională de Muzică), s-a specializat în arta cântului, vioară, dirijat coral și de orchestră și, printre altele, a făcut parte din Corul Madrigal, fondat și condus de legendarul Marin Constantin.

Această complexă și multivalentă pregătire culturală și muzicală, a determinat-o ca în 1977 să formeze Corul Mixt al Universității București, devenit ulterior Corul de Cameră **Pro Arte** al Universității, pornind practic de la zero,

pentru că toți componenții (studente la diferite facultăți) erau cu destule calități native pentru muzică, dar doar atât. Astfel, Ligia Balica Vascan a derulat un program nu numai de formare muzicală a tinerilor coriști, dar și de șlefuirea și potențarea vocilor, construind un performant edificiu sonor. Ceea ce a reușit însă Ligia Balica Vascan este ca vocea fiecărui membru al corului să fie personalizată, nu numai prin obținerea unei dicții admirabile, dar și prin vibrația unei voci anume, care să se omogenizeze și integreze în sunetul general al partidei sau al corului în ansamblul său.

Corul de cameră Pro Arte împlinește acum 40 de ani. A aniversat această frumoasă vârstă de maturitate cu câteva concerte susținute sub conducerea dirijorală a Ligiei Balica Vascan. Dintre acestea, unul a avut loc la sala Aula Magna a Facultății de Drept iar altul, în seara zilei de 8 iulie, la Aula Palatului Catacuzino, sub organizarea Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România. A fost un moment de autentică sărbătoare artistică, fiind resimțit laolaltă, de coriști și de public, figurat vorbind, ca regăsirea Pământului făgăduinței, într-un climat pulsând de simpatii și empatii întrucât toți se cunoșteau între ei, familii, colegi și coriști din primii ani dar și din multe alte generații care s-au perindat în corul celebrat odată cu măiestria căreia i se datorează totul. Și asta cu atât mai mult cu cât, din 1995, Ligia Balica Vascan s-a aflat în Statele Unite ale Americii, unde a desfășurat o activitate notabilă, ca dirijoare de cor, orchestră, de programe simfonice, precum și pe tărâm educațional.

Ea a revenit în România tocmai cu acest prilej al împlinirii celor 40 de ani de la cea dintâi apariție în public a creației sale de inimă, Corul de cameră Pro Arte.

Este de arătat că, în majoritate, corurile românești sunt instituționalizate într-o structură administrativă sau alta, cu alte cuvinte cântăreții și dirijorii sunt retribuiți și sunt obligați de setul de condiționalități care decurg din această situație. Corul de cameră Pro Arte este de natura unui grup muzical de cel mai acuzat stil de diletanți instruiți de tip renescentist. Și de aici avem explicația de fond a expresivității de ansamblu a acestei formații, și anume că ei sunt spirite libere de orice precaritate când fac muzică, și această degajare este una dintre valențele de succes proprii acestora și totodată materialul psihologic și mental cu care lucrează ca un sculptor de sunete și de vieți Ligia Balica Vascan.

Referitor la importanța și impenanța artistică și muzicală a Ligiei Balica Vascan este de subliniat ca nu avem aici o extracție dintr-o generație spontană. Și este de admirat cu câtă devotație și recunoștință vorbește artista despre profesorii și maeștrii din anii de liceu și din cei ai studiilor universitare cu care s-a pregătit și care au format-o pentru revelația și lucrul bine făcut în muzică și pentru muzică. Eu o văd pe Ligia Balica Vascan în fața Corului de cameră Pro Arte, ca o lumină constelată de profunzimea celui mai nobil sentiment exteriorizat prin gest senin și printr-un generos suflu viguros și amplu.

Mircea ȘTEFĂNESCU

Ligia Balica Vascan